

Lille spejl ...

Uddrag fra mine tidligste optegnelser

ERASMUS FRA
ROTTERDAM:
"MENNESKER FØDES
IKKE, DE DANNES."

14. februar

Den 19. april er ved at være tæt på. Der er kun omkring to måneder og "spejlet" skal laves om fra bunden.

- Det er vist almindelig kendt, at jeg render rundt uden tøj på i filmen. Ikke så meget for overraskelsens skyld, men for meningens skyld er det nødvendigt at ændre noget her. Måske kan meget genbruges, men perspektivet skal flyttes, så det stadig peger på det væsentlige. Her kunne det være passende at arbejde lidt mere i de tomme væve. Måske skal have et metaperspektiv på. Sætte mig selv ind som tilskuer til, at jeg agerer i de gamle klip og på den måde lade det være en drøm, hvor jeg drømmer at jeg iagttager mig selv. Kan labyrintmotivet blive tydeligere - evt gennem vildledende skilte?
- Dannelsesbegrebet må stå tydeligere. Dette vil bl.a. betyde, at jeg må introducere min egen *dannelsesstænkning i fire niveauer*, i stedet for blot at holde mig til den klafkiske model. Men hvordan? Kan jeg få det til at hænge sammen med den spirende modernitetstænkning hos Erasmus, over historisiteten til nutiden? Vi skal jo også have sammenhæng, og jeg vil gerne holde fast på, at dannelsens niveau 4 ikke umiddelbart er for skoleelever.
- Og så er det vist på tide at få samtalen om mandatet bragt på banen. Der er forskel på at være underlagt Forenklede fælles mål og at være bundet af sin samvittighed. Og samvittigheden, hvor meget kan den bære? Derfor er tvivlen det eneste acceptable argument.
- Musik? Der skal startes med en fællessang. Men hvilken? Og så er det jo oplagt med "Den røde tråd". **Peberkagebagesangen** er obligatorisk, men hvad er der egentlig galt med "Bamses allerfarligste sted"? Jeronimus' sang – eller er den efterhånden for vanskelig for min stemme?

Det er på tide at få medspillerne bragt på banen. Kathrine og Johanne ang. musikken og Mette med demokratiet.

Demokratiet – skal vi have de studerendes råd med i billedeserien?

Skal der i det hele taget andre billeder med? ...

20. februar

Fik en åbenbaring i nat. *Skyggen!*

Og fik talt med Kathrine og Johanne i dag. De er med og vil lede efter en pianist.

Nu har jeg tre Andersen-tekster i spil: *Snedronningen*, på grund af spejlet, *Kejserens nye klæder*, på grund af nøgenheden – det afklædte og udstillede menneske – og altså *Skyggen*.

Hvorledes holde dem fra hinanden og samtidig holde dem sammen?

En ide: Lad indledningen til *Snedronningen* være indledning til introduktionsteksten – og eventuel en spejlfilm.

Lad væverne arbejde i salen.

Start oplægget med: *I de hede lande, der kan rigtignok solen brænde, folk bliver ganske mahognibrune ...*

Men hvordan kommer vi så videre til vævene og spørgsmålet om, hvem der er den nøgne og samtidig holde fast i, at skyggen skal forsvinde.

26. februar

Talte med de to musikpiger i fredags. De er med og de har også fundet en tredje, der vist hedder Rasmus, som skulle være rigtig god på et klaver. Eneste problem er, at han er i job og derfor skal have fri. Det var der måske også styr på.

Hvad havde de ellers at sige? Jo, det ville være fint med *Er lyset for de lærde blot* som indledning og ligeledes kan man bruge *At lære at at ville ...*

To dage har jeg, på vej til Odense, haft hovedet fuld af *I Danmark er jeg født* og underlig nok på Sebastians melodi. Den vil åbenbart også gerne med. *Spigel im Spigel* – det skulle også være muligt.

Og så har jeg tænkt på de store linjer:

Starter med *Hvad mon man er ...* og slutter med *...og hvad mon der sker, når man skal bort ...*

Skyggen – mørket. Spejlet – lyset

Hvordan holde skyggen på plads, så den ikke materialiserer sig?

Refleksion er at tale med spejle.

Luther hænger sine teser op på kirkedøren i Wittenberg. Hvad med at gentage nummeret, hænge 95 teser om åndløsheden op på Folketingets dør og så lade det være en indbydelse til samtale om åndløsheden, i stedet for afladshandlen?

Scheins kulturanalyse – hvad er vore skueværdier? Hvad er vore grundlæggende antagelser?

Hvordan komme derned – lander vi så ved Inferno?

Og så ...

Og sådan fortsætter optegnelserne, men ideer der efterhånden får form, fornyes – og forkastes. Da jeg sidst udsendte et nyhedsbrev, den 28. februar, bad jeg om hjælp. To svar fik jeg – og tak for dem. Birthe skrev om noget af det jeg også går og kæmper med og som på en eller anden måde kommer med i mit oplæg, og Line benyttede lejligheden til en lang og dyb refleksion over egen undervisning. Den kunne i sig selv lægges til grund for et nyhedsbrev.

Johannes Vermeer går på pension!

De sidste tre år har centrum for fortællingen været Johannes Vermeers *Pige med perleøring*. Fortællingens *Point of no return* har været når jeg ser på billedet og citerer Kierkegaards *Johannes Forførelsen*: "Jeg har sendt hende mit farlige sideblik. Hun vil gøre modstand, med det vil ikke lykkes for hende. Jeg har fundet en pige, der er værd at forføre" – hvorefter hun taber øringen og jeg trækkes ind i min egen præsentation. Her må jeg så finde den røde tråd tilbage til virkeligheden og kommer først ud igen, da pigen læser *Cordelias* brev til *Johannes Forførelsen* og jeg tilbageleverer øringen. Problemet har været, at den dannelsesrejse som jeg foretog der, selv efter at jeg for for to år siden startede som nøgen nyfødt der genopdager kulturen, ikke stod klart. Det skulle altså laves om!

Men hvordan åbne et så vanskeligt begreb som dannelse? Det er svært. Og når jeg skamroser et dannelsesbegreb *Hvilket mønster! hvilke farver! Det er aldeles magnifik!* som nogen man – selv på DPU – Danmarks institut for Pædagogik og Uddannelse – overhovedet ikke kan se, så må jeg jo spørge om det er dem eller mig, der ikke duer i vores embede? I modsætning til dem, så er jeg i tvivl. Og jeg er stolt af min tvivl, den er mandatet for mit pædagogiske arbejde. Uden tvivlen kunne jeg risikere en sikkerhed, der kunne forlede mig til at mene, at sandheden ligger i styrke, karriere og høj løn. Men jeg har holdt et barn over dåben, løftet to børnebørn og får et kys når jeg skal sove. Jeg ved, at sandheden er underfuld og har, med et citat der tillægges Albert Einstein, efterhånden lært, at "*Ikke alt, der kan tælles, tæller, og ikke alt, der tæller, kan tælles*". Men hvad tæller så?

Det gør *at åbne verden* for andre. For elever, for studerende og selvfølgelig for egne børn og snart også børnebørn. Jeg glæder mig til at vise mine børnebørn, at krabber går sidelæns, få dem til at

lytte til lærkens sang, iagttage svalens flugt, fortælle dem om Vermund og Uffe, vise dem kalkmalerier, bøgetræer, klitter, rød fluesvamp og at månen altid vender samme side imod os – at gøre verden stor og beboelig. Jo, der er rigtig meget der tæller!

Og hvor sætter det mig så, når jeg skal fortælle studerende om dannelse?

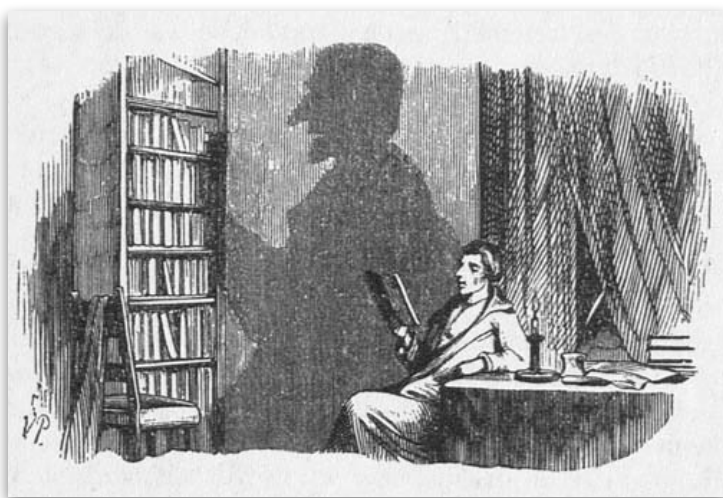
For det første vil jeg gerne udvide det pædagogiske dannelsesbegreb til også indbefatte det vi i almindelig tale kalder dannelse, altså arven fra Emma Gad. Det er farligt og jeg vil sikkert blive misforstået, men jeg mener det er absolut nødvendigt at benytte et bredere dannelsesbegreb, end vi hidtil har gjort i pædagogiske kredse.

Og så ville jeg jo gerne trække de gamle med ind i salen og lade den diskutere hvad dannelse er, men det kan jeg jo ikke.

Jeg kan prøve at spejle deres tanker i vores tid – og vores tid i deres, men kan jeg være sikker på, at det ikke er en stump af djævelens troldspejl fra indledningen til *Snedronningen* jeg benytter?

Nej, men fordi jeg vedkender mig min tvivl – så er det forsvarligt at prøve.

For jeg kan vel ikke trække de gamle ind i salen og lade dem tale sammen – eller kan jeg?

Det er vist blevet det mest ambitiøse projekt siden Grundtvig-fortællingen, *Kirken, kampen, kvinderne og kærligheden*, fra 1997.

Er det færdigt og klar til at blive fortalt? Nej, dannelse er et dynamisk begreb, dets hemmelighed er, at det som alt af ånd IKKE kan proppes i en flaske – end ikke i en lampe – selvom lyset og ånden er nært forbundne.

Som forberedende tekst har studerende fået udleveret:

Skyggen af H.C. Andersen

[2+2=5](#), en kortfilm

Om telefoning fra Emma Gads bog *Takt og Tone*

[En lille film med Peter Bastian](#)

Lidt om Klafkis kategoriale dannelsesteori.

INVITATION

Lille spejl på væggen der ...

Refleksioner over dannelsestanken i begyndelsen af det 21. århundrede (v. 17)

Oplægget holdes to gange:

Onsdag d. 19. april kl. 8:58 i festsalen på UCL, Niels Bohrs Allé 1

Torsdag d. 20. april kl. 19:02 i auditorium AU.103. (Ind ad hovedindgangen og til venstre)

Du skal være velkommen og du må gerne give invitationen videre til andre, der kan have interesse i dannelsesdebatten.

MEN – hvis du holder på UCL's parkeringsplads, så skal du huske at indtaste din bils registreringsnummer i parkeringssystemet lige inden for hovedindgangen. Eller kan en gratis forelæsning blive meget dyr.